

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. Regula de Spoliati Restitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

mulatio post conclusionem in causa ab a-
ctore exigeretur ex iusta causa, v.g. cum
perspicuis indiciis redarguitur iniquitas
invasoris vel possessoris, vel dominium
seu proprietatem probandi facultas ab
adversario est subtracta, occisis testibus,

vel combustis, aut aliter subtractis instru-
mentis, per quae de illis fides fieri posset,
hòc enim casu ab illo propositam Posses-
sorii cum Petitorio cumulationem ad-
mitti, aequitas postularet, Vivianus in c.
Pastoralis cit. in fine.

TITVLVS XIII. De Restitutione Spoliatorum.

Multa à cæteris Possessoris ju-
diciis diversa & peculiari con-
sideratione digna habent cau-
sæ, quæ pro possessione Recu-
peranda, sive Spolii restitutione, in judi-
cium deducuntur; ut proinde illorum ge-
nerali specialis istius pertractatio meritò
subjiciatur.

ARTICVLVS I.

Regula de Spoliati Re- stitutione.

SUMMARIUM.

1. Spoliatus quis dicatur.
2. Regula de eo ante omnia restituendo,
3. Sive sit actor, sive reus,
4. Præsertim spoliatus re litigiosa.
5. Regula ratio,
6. Et modus faciendæ restitutionis:
7. Quam petens probare debet posses-
sionem,
8. Et violentam deiectionem,
9. Vel clandestinum ingressum in illam
vacantem.

10. Restituendus etiam est spoliati heres:
11. Etiam contra heredes spoliatorum:
12. De Jure Canonico etiam contra pos-
sessorem singularem,
13. Conscientiam antecedenti spoliationis:
14. Secundùm aliquos contra bona fidei
possessorem:
15. Quod, licet receptum Praxi,
16. Jure tamen non est expressum:
17. A iudice incompetente,
18. Et à competente contra judicialiter,
19. Non judicialiter procedente spoliatus
restituatur.
20. Nisi sententia contineat vitium sub-
stantiale.

Spoliatus hòc locò dicitur, qui pos-
sione rerum corporalium im-
mobiliùm, aut incorporalium quali
possessione vi aut clam, iniuste vel
indebitè est dejectus, *can. 1. Ec. 3. q. 1. c.*
In literis 5. c. Item 6. Ec. hâc Rubric. l.
1. §. 9. & 24. ff. de Vi armata. De quo
Regula generalis est, Spoliatum ante
omnia restituendum, *can. cit. c. fin. de*
Ord. cognit. c. In literis cit. l. 1. cit. §. 31.
non reum duntaxat, sed & actorem *c. fin.*
c. Item cit. c. Conquerente 7. Ec. ut quan-
tumvis

sumvis alijs melior conditio sit rei, *l. Favorabiliores 125. ff. de R. J.* & actori, nisi super exceptionibus suis auditus, non condemnatur, *l. 1. C. de Probat.* in hoc tamen possessionis Recuperandæ judicio, spoliati etiam actoris, illam postulantis, causa favorabilior, & restitutio faciendæ sit, antequam reus super alijs, quàm actori oppositæ spoliationis, exceptionibus suis audiatur, *cit. c. fin. c. Conquerente, in fine l. 1. V. Sed post, C. Si per vim Sc. & l. Si quis 7. C. de Vi publ.* Neque in eo locum habeat Regula, quòd dolò faciat, qui petit, quod est restitutus, *l. Dolo §. ff. de Doli mali except.* sicut locus ei est in Possessorio Adipiscendæ vel Retinendæ, Valenti. *ad hanc Rubr. §. 4. n. 1.*

4. Atque huic in spoliatoris odium & spoliati favorem proditæ Regulæ locus vel maximè est casu, quòd quis rei possessione dejectus est, lite super ea pendente; quia eò tempore facta spoliatio gravior & magis odiosa est eà, quæ extra iudicium fit, ut cum Ripa in *l. Naturaliter 12. §. Nihil 1. ff. de Acquir. poss. n. 68.* & Jalone *ibid. n. 31.* tradit Menochius *Recup. remed. 17. n. 28.* quia hujusmodi spoliatio Jus, iudex, & pars simul offenduntur, ut dicitur *c. 1. in fine, de Appellat. in 6.*

5. Ratio autem Regulæ est; ut consultatur Reipublicæ quieti & tranquillitati, cui nihil magis adversari legum conditores existimârunt, quàm violentam & propriâ autoritate factam rerum occupationem: quam propterea ad eò detestati sunt; ut spoliatorem ante plenam restitutionem noluerint audiri. Quâ ratione (quod æquitati Naturali omnino conforme est) quam factò suo legem in alterum statuit, ipse patitur Spoliator; cum, sicut contra Juris ordinem rei possessione alterum spoliavit privatâ, ita, non discusso ipsius jure, spoliatus publicâ autoritate restituatur, secundum *l. 1. ff. Quod quisque juris Sc.*

6. Facienda autem est spoliati restitutio non qualiscunque, sed plena; ut non solum res principalis, sed etiam accessoria restituantur cum omnibus fructibus, qui à spoliationis factæ die percepti sunt, vel percipi à spoliato potuerunt: atque insuper resarciantur omnia damna, & refundantur expensæ, & pro injuria satisfactio exhibeatur, *c. Gravis 11. Cl. 1. §. 31. Sc. ff. de Vi armata,* usque ad ultimum quadrantem; ut, si etiam nummus spoliato ablatu deficeret, respondere spoliatori non teneatur, aut iste excipiens non audiatur, ut vult Baldus in *c. Conquerente cit. n. 1.* quia æquum omnino est, ut Spoliatus tantum, quanti ejus interest, consequatur; cum, ut dici solet, mensura restitutionis, à malæ fidei possessore faciendæ, sit magnitudo læsionis, sive quantitas damni alterius; ut, quatenus læsus est, eatenus restituatur, ut cum S. Thoma 2. 2. q. 62. art. 6. Molina *Tract. 2. disp. 723.* & alijs docet Laiman in *c. Gravis cit. n. 1.*

7. Ut hujusmodi restitutionem, qui eam tanquam Spoliatus petit, consequatur, duo ab ipso probari, necesse est secundum textum & Glossam *c. Consultationibus 10. ibi, Possessionem & dejectionem de Offic. deleg. & Menoch. Recup. remed. 15. n. 383.*

Primum est possessio, sive se spoliationis factæ tempore in possessione vel quasi fuisse, *c. cit. c. Ex parte 14. c. Olim 17. Cl. 1. §. 23. ff. de Vi armata.* Ratio est; quia restitutio dari non potest, nisi præcesserit spoliatio, *c. Accepta 3.* quæ est privatio possessionis vel quasi: privatio autem supponit habitum ejus, quòd privat, *l. Non potest 208. ff. de R. J.* Unde mulieris tanquam uxoris suæ restitutionem ad thorum & cohabitationem petens probare debet, matrimonium cum ea contractum & consummatum fuisse, *c. Ex transmissa 8.*

missa 8. quia per consummationem acquiritur plena possessio conjugis: & petens restitutionem beneficii Ecclesiastici, se esse clericum; quia aliàs possessionis ejusmodi beneficii capax non esset, *c. Ex literis 6. de Transact. & c. In Ecclesia 2. de Institut.* Ob eandem causam reus super spoliò, sive possessionis recuperandæ Interdictò, conventus actoris intentionem elidit, & absolvitur, si assertæ spoliationis tempore se, non actorem, possedisse probet; cum sine possessione vera dejectio, seu spoliatio non detur, *l. Si quis 17. ff. de Acquir. possess. Gonzalez in c. Olim. cit. n. 7.*

8. Alterum, quod super spolio agens probare debet, est, se de possessione vel quasi injustè aut indebitè dejectum, vel saltem .ne liberè possideret, prohibitum fuisse, *c. Pisanis 19.* & quidem ab adversario, vel alio de ipsius mandato, vel saltem ipsius nomine ab alio factam spoliationem ab ipso ratihabitam fuisse *c. Cum ad sedem 15. & l. 1. cit. §. 12. & 14.* ut adeò in delicto hoc & quoad restitutionem ratihabitio mandato comparetur, secundum *Reg. 10. in 6. Glossa in §. 12. cit. V. Ratum, & Perez in C. Unde vi n. 6.* Nisi agat remediò possessoriò, ab Innocent. III. in Concilio Lateranensi introductò & *c. Sape 18.* relatò; istò enim agens spoliatus restituitur, si probet, se possedisse spoliatumque fuisse: & modernum rei possessorem spoliationis antecedentis, sive rem vitio violentiæ affectam, esse conficium, Vallens. *ad hanc Rubric. §. 1. n. 4.* & Barbosa *in c. Sape cit. n. 2.*

9. Violento spoliatori quoad restitutionem æquiparatur & Unde vi Interdictò tenetur, qui alterius possessionem, quòd is huic nec civiliter nec naturaliter, aut saltem naturaliter non insisteret, vacantem ingressus quasi propriam sine auctoritate judicis occupavit; sicut enim violentus in vasor & prædo, ita hujusmodi usur-

pator, à domino vel possessore vero, ejus, vg. nemine custode relicto, ad nundinas profecti, aut fortassis ab alio vi dejecti, possessionem ingressus est, conventus rem, sive illius possessionem cum omnibus accessoriis restituere tenetur: quantumvis eam sine vi ingressus, & violentiæ, domino vel possessori ab alio fortassis illata, omnino sit ignarus: quod noviter constituit Justinianus *l. fin. C. Unde vi, ad id decernendum permotus eà ratione; Quid omnes scire debeant, quod suum non est, hoc ad alios omnibus modis persinere.* Accedit; quòd ita magis consultum sit dominis: qui, quòd antè actionem solum realem haberent, & in dominii seu proprietatis sæpe difficili probatione deficerent, rerum suarum, dum ipsi abessent, ab aliis sine judicis auctoritate occupatarum, dominio non raro decidebant, ut Bruneman *in l. cit. à n. 5.* notat cum Salyceto *ibid. n. 3.* Menochio, lege proditum possessionis recuperandæ remediò late explicante *Recup. remedi. 13. à n. 4.* & Covarruvia *Lib. 3. Var. cap. 16. n. 7.*

Non solum ipse Spoliatus, sed ejus quoque hæredes & cateri successores, postquam rerum hæreditariarum possessionem assecuti sunt, restituuntur, *l. 1. §. 44. ff. de Vi armata;* quia interdictum Unde vi, sive actio, quæ spoliis restitutio petitur, ex maleficio seu delicto descendit: cujusmodi actiones hæredibus non denegantur, §. *Non solum 1. V. Sed hæredibus, Instit. de Perpet. & Temp. act. & merito;* quia hæres succedit in omne jus defuncti, *l. Hæres 37. ff. de Acquir. hæred. ideòque, quòd jure spoliatus, si supervixerit, eòdem ejus hæres agere potest.*

An autem hoc interdictum, sicut hæredibus spoliati, sic etiam competat adversus hæredes spoliatoris; ut illis ad spoliis restitutionem ante omnia faciendam, etiam isti teneantur, dubium reddit non le-

non levis momenti ratio; quòd ex defunctorum maleficiis hæredes non teneantur, *l. Unica C. de Delict. defunct.* Sed hac ratione & quasi Regulâ potius est responsum & exceptio Juris, Regulam illam ita restringentis; ut defunctorum hæredes, quantumvis non ex delicto, tamen teneantur, quatenus ad ipsos pervenit, *l. In hæredem 26. C. ff. de Dolo & l. Quod diximus 16. §. 1. ff. Quod metus causâ,* ubi Ulpianus, *Licet, inquit, delicti pœna non transeat, attamen, quod turpiter & scelerè quæsitum est, ad compendium ejus non debet pertinere:* juxta quam proinde restrictionem etiam hæredes spoliatoris ceterique ejus successores in id saltem, quòd ex spolio ad ipsos pervenerit, tenentur, & in factum actione conveniri possunt ex responso ejusdem JCT. *l. 1. §. fin. l. Quod est 3. pr. & l. Si plures 9. ff. de Vi armata* Unde

12. Dubium secundò oritur de successore spoliatoris singulari, sive eò, qui rem ab isto emit, aut donò accepit. Qui, licet Unde vi Interdictò conveniri nequeat Civili, *l. Cùm à te 7. ff. eadem Rubric. Canonico* tamen Jure etiam contra ipsum, si spoliatori in re vi occupatâ scienter successisse, eamve, cùm spoliationis concilius esset, detinuisse probetur, spoliatum restitui, habetur *c. Sape 18.* quòd textu ab Innocentio III. in Concilio Lateranensi correctum Jus Civile & Interdictum Unde vi, quòd istò non competebat, ad successorem singularem quodammodo extensum, eive simile remedium est introductum. Ratio autem novum hoc recuperandæ possessionis remedium introducendi fuit partim odium hujusmodi injustæ detentionis; qui enim, spoliationis antecedentis notitiâ non obstante, rem detinet, succedere videtur in vitium adversarii spoliantis; cùm quoad animæ periculum non multùm intersit, & Jura

pro eodem reputent hæc duo, *Injustè detinere & Invadere rem alienam,* textus est *c. cit.* cui consonat *can. Sicut 8. V. Neque enim minus, dist. 47.* partim etiam spoliati favor; ne ad dominiû sive proprietatis probationem adstringatur; cùm enim ista sæpe valde difficilis sit, ne, si Rei vindicationem intentare coactus propter probationis potius, quàm juris deficientis inopiam succumbat, ipsi hòc, sicut saluberrimò, ita æquissimò remediò est consultum. Atque nova hæc Juris Ecclesiastici dispositio locum etiam habet in foro Seculari; quia, cùm ad impediendum peccatum & animarum periculum removendum illò aliquid decernitur, etiam in hoc foro solet, ac debet observari, *arg. c. fin. de Prescript. Panormit. in c. Sape cit. n. 5. & ibi Laiman n. 3.* Sed etiam hinc novum & priori minus expeditæ resolutionis

Dubium tertium nascitur, an Spoliatus etiam restituatur contra tertium, bonâ fide & justò titulò possidentem, sive ad quem spoliationis ignarum res pervenit. Nam & hoc cum Glossa in *c. Sape cit. V. Subvenitur,* affirmant Innocentius *ibid. n. 2.* Panormit. *in c. Cùm ad sedem 15. n. 26.* Maranta *de Ord. judic. p. 4. dist. 7. n. 58.* Steph. Gratian. *Forens. Discept. cap. 31 n. 1.* Gaill. *Lib. 2. Observat. 75. n. 10.* & multi alii utriusque Juris Interpp. & DD. suam hanc Opiniónem desumentes ex famigerato textu *can. Retintegranda 3. g. 1.* quò præ ceteris pingue & omnium tutissimum recuperandæ possessionis remedium proditum volunt; cùm, ut inquirunt, ex canone illo agens quicumque, per metum, dolum; captivitatem aut aliam violentiam rebus suis spoliatus, contra quemcunque, nec solum malæ, sed bonæ quoque fidei, & antecedentis spoliationis ignarum possessorem restituitur.

15. Sed, licet hæc Opinio maximâ DD. autoritate suffulta, & teste Mynfinger *Cent. 3. observat 85.* multorum tribunalium usu recepta & æquitati valde conformis sit; cum simile quid à Prætoribus edictum de rebus, quæ injusto metu extortæ sunt, ut à quovis possessore repeti possint, *l. Item si 14. §. 5. V. Unde quidam, ff. Quod meritis causâ:* & in Regno Neapolitano de *Violentiis* editâ Regiâ Constitutione provisum sit; ut spoliatus etiam contra millesimum successorem, ad quem possessio spoliis vitio affecta transit, restituatur, teste Maranta *diff. cit. n. 53.* Et si, inquam, hæc ita sint, de Jure tamen spoliati contra talem non restitui, verius est, & cum Bartolo *in l. Rem que 15. ff. de Acquir. possess. num. 2.* defendunt Menoch, *Recuper. remed. 15. à n. 87.* Fachineus *Controvers. Lib. 8. cap. 12.* Hunnius *in Treutl. disp. 25. q. 67.* & alii RR. Ratio, quam DD. in contrarium militantium torrenti opponunt, satis firmâ est; quia spoliato contra hujusmodi possessorem restitutio negatur Jure Civili, *l. 1. Cum à te cit.* Canonicè autem, *c. Sape cit.* clarissimè solum conceditur adversus tertium, spoliium detinentem scienter & quasi in vitium succedentem; quò textu Jus novum conditum verbis, *Si quis de cætero*, clarè insinuat: & spoliato expressè contra solum malæ fidei possessorem, sive eum, qui rem à spoliatore scienter accepit, subvenitur, manifestò argumentò, illum de Jure anteriori non restitui adversus quemcunque singularem etiam bonæ fidei possessorem; quid enim opus erat novâ Constitutione *c. Sape cit.* spoliatis succurrere adversus malæ fidei possessores, si de uberiori & generali remedio adversus quoscunque, etiam bonæ fidei possessores ipsis antiquiori Jure consultum jam fuit? ut cum *cit. DD.* fortiter arguunt Laiman *in c. Sape cit. n. 7.* & Haunold, *Tem. 1. de J. & J. Tract.*

3. n. 384. Confirmatur; quia ratio peccati & periculum animæ, in quo *c. Sape cit.* & secundum multos etiam *can. Restituenda cit.* dispositio fundatur, cessat in bonæ fidei possessore; ut proinde in isto à Juris Civilis dispositione non sit recedendum, *cit. Menoch. n. 92.* & Fachineus *cap. 12. V. Sed ratio.*

Neque aliud evincitur *ex can. Restituenda cit.* quia imprimis Jus, quò spoliato generaliter adversus quoscunque singulares & bonæ fidei possessores consultum fuerit, ante *c. Sape cit.* relaxatam Constitutionem non existisse, jam est ostensum; ac proinde illi ita consultum non fuit *can. cit.* utpote textu *c. Sape cit. 50.* annis antiquiori, teste *cit. Menochio n. 6.* Deinde; quia Canone illo aliud non statuitur, quàm Episcopos &c. injustè spoliatos ante omnia & integrè restituendos: quòd, cum de malæ fidei possessoribus, imò ipsis spoliatoribus & successoribus istorum universalibus intelligi possit, ad singulares, saltem bonæ fidei possessores non rectè extenditur, præsertim; cum ad peccatum, cui isti obnoxii non sunt, evitandum introductum videatur. Demum; quia, licet fortassis ejus Canonis conditor spoliatis etiam adversus hujusmodi possessores consulere intenderit, juxta hanc tamen ejus intentionem intellectus & observatus non fuit ante Concilium Lateranense; ut proinde cum cæteris istius PP. Innocentius III. ejus dispositionem saltem adversus malæ fidei possessores, scienter in vitium succedentes, de cætero voluerit observari, *c. Sape cit. Jordanus Lucubrat. Lib. 14. Tit. 12. n. 39.* Sed quidquid sit de Jure, in praxi standum est tribunalium consuetudine, in multis provinciis spoliatos adversus quoscunque etiam bonæ fidei possessores restituentem; dummodo suam antiquiorem, & istorum recentiore possessionem probaverint, *cit. Gaill. n. 12. & Mynsing. Obser. 85. Dubium*

27. Dubium quartò est, an indebitè spoliatus etiam adversus judicem spoliantem restituatur. Quod affirmantium & negantium VV. DD. à verò, ut ab Afferentibus suis explicantur, non aberrantes sententiæ distinctionis auxiliò à RR. vel declarantur vel conciliantur.

Et primò quidem, si ita spoliatus quis est à iudice incompetente v.g. clericus dignitate, aut alio beneficio Ecclesiastico à Seculari, illum adversus hunc, quoad alia secundum Juris ordinem procedentem, ante omnia restituendum, res omnino certa & clara ratio est; quòd iudicatum dici nequeat ab eo, qui non habet jurisdictionem, l. C. §. 1. V. Et ideo, ff. Quod quisque juris in alt. & paria sint, sententiam non esse latam, & esse latam à iudice incompetente; & propterea ex incompetencia proveniens nullitas cæteris omnibus major habeatur, Glossa comuni DD. suffragiò approbata in Clement. II. in Rubric. de Foro compet. Gaill. Lib. 2. observat. 76. n. 12. & alii.

28. Secundò, si à iudice competente, sed extrajudicialiter, sive prætermisso Juris ordine & absque causæ cognitione spoliatur, contra illum agens ante omnia restituatur, c. Cùm causa 22. de Offic. deleg. C. Conquerente 7. hanc Rubr. quia iudex ita procedens egreditur fines sui officii, & tanquam privata persona reputatur, ut ei restitui possit, l. Prohibitum §. C. de Jure fisci: & sicut incompetens. sic ipse quoque pro se non habet præsumptionem, quæ spoliati restitutionem ante omnia faciendam impedire possit, c. fin. in 6. Panormit. in c. Conquerente cit. n. 6. ubi Berouius à num. 5. & Menoch. Recup. remed. 8. à n. 8. rectè excipiens casum, quòd causa aliquem v.g. beneficio privandi esset omnino notoria; quia in notoriis ordo Juris non requiritur, c. Nostra 12. de

Jurejurando & Clement. 2. de Sent. & re judic. & quò iudex contrajudicialiter procedit ex necessitate, ad impediendum scandalum vel peccatum, Panormit. in c. cit. n. 15. & ibi Laiman. n. 3.

Tertiò, spoliatus judicialiter & per sententiam adversus judicem non restituatur, nisi sententia contineat vitium substantiale: quale tamen vitium continere non præsumitur, nisi probetur; cùm semper pro ipsius factò præsumptio sit, nisi de dolo argui possit, can. Hoc etiam, 2. q. 6. eaque restitutionem adversus spoliatum impediatur, donec iste se injustè spoliatum probaverit, c. fin. in 6. Glossa fin. in can. Presentium, 7. q. 1. Panormit. l. cit. n. 6. Menoch. cit. Remed. 8. n. 3. Si autem sententia continet vitium substantiale, v.g. si parte non citatà, vel in iudicio ordinario lite non contestatà, vel contra apertam legem esset lata, spoliatus, postquam de hoc legitime constitit, contra eum restituendus est; quia sententia esset ipso Jure nulla, ejusque executio spoliatio censeretur, juxta c. 1. c. Cùm inter 13. in fine de Sent. & re judic. §. l. 2. §. 2. ff. Qua Sent. sine Appell. cit. Panormit. n. 18. & aliis DD. relatis Menoch. à num. 19.

ARTICULUS II.

Regulæ traditæ Declarationes.

SUMMARIUM.

21. Restitutionem non impedit exceptio dominii.
22. Etiam injustus possessor restituatur, si à non domino.
23. Et à domino, non in continentè,
24. Sed ex intervallo spoliatur.
25. Nisi injustitia possessionis notoria sit, Et; 26. Ean-